

Documents per a l'organització i la gestió dels centres

Programacions i recursos didàctics

23/06/2016

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Índex

Programacions i recursos didàctics	3
1 Programacions didàctiques	3
1.1 Aspectes generals	3
1.2 Educació primària	4
1.3 Educació secundària	4
1.4 Educació d'adults	5
1.5 Ensenyaments d'idiomes	6
1.6 Formació professional inicial	6
1.7 Ensenyaments d'arts plàstiques i disseny	6
1.8 Ensenyaments esportius	7
2 Recursos didàctics	7
2.1 Tecnologies per a l'aprenentatge i el coneixement	7
2.1.1 Serveis digitals	7
2.1.2 Pla TAC de centre	8
2.2 Biblioteca escolar	9
2.3 Llibres de text i material didàctic	10
3 Normativa d'aplicació (programacions i recursos didàctics)	11

Programacions i recursos didàctics

1 Programacions didàctiques

1.1 Aspectes generals

La programació didàctica és la planificació de la tasca educativa que s'adreça als alumnes de cada curs de l'etapa i per a cada àmbit, àrea, matèria o mòdul, en el marc del currículum vigent. Comporta la concreció, distribució i temporització al llarg de cada curs dels objectius, continguts i criteris d'avaluació i de l'aportació d'aquests elements per a l'assoliment de les competències pròpies de cada etapa. Cada centre educatiu elabora les programacions didàctiques en el marc del projecte educatiu i del que estableixen els [articles 14 i 17](#) del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, i s'inclouen en la programació anual recollida en els Documents d'organització i de gestió del centre de l'àmbit Projecte educatiu de centre.

Les programacions tenen un caràcter estratègic de tota intervenció pedagògica i són una eina de comunicació professional; han de ser revisables i s'han de correspondre de manera flexible amb el que es fa a l'aula. Els components de la programació han de donar resposta a les preguntes bàsiques que es plantegen a l'hora d'atendre la planificació dels ensenyaments: què, per a què, com i quan s'ensenya, i per a què, quan i com s'avalua. La programació didàctica de cada àrea, matèria, mòdul o àmbit s'ha de formalitzar per escrit d'acord amb el projecte educatiu de centre i amb el currículum establert.

En la programació cal recollir les activitats previstes d'avaluació que han de permetre, als alumnes, l'adquisició dels aprenentatges i la identificació de les dificultats del seu procés d'aprenentatge per facilitar-ne la regulació. En aquest sentit, cal fer compatibles activitats d'autoavaluació, avaluació entre iguals i avaluació dels docents.

L'avaluació ha de permetre identificar els continguts i les competències assolides pels alumnes d'acord amb els seus ritmes i capacitats.

En l'ensenyament obligatori, les programacions didàctiques han d'incloure les opcions metodològiques i organitzatives, i les mesures d'atenció a la diversitat de tots els alumnes, i també les connexions entre els diferents àmbits, àrees, matèries o mòduls, amb la finalitat de garantir l'assoliment de les competències bàsiques.

Pel que fa a les mesures d'atenció a la diversitat, les programacions didàctiques han de tenir en compte el conjunt de mesures generals o universals que s'adrecen a tots els alumnes, així com les mesures addicionals de caràcter específic que s'orienten als alumnes de reforç educatiu o d'aprofundiment curricular.

Els equips docents han de vetllar perquè la programació d'àmbits, àrees, matèries o mòduls sigui coherent al llarg de cada curs i de l'etapa. Cada centre ha de determinar, en les normes d'organització i funcionament, el marc organitzatiu, el temps de dedicació i les persones responsables d'elaborar, revisar i actualitzar les programacions dels diferents àmbits, àrees, matèries, mòduls i projectes al llarg del

curs i en finalitzar-lo. L'adequació de les programacions s'ha de fer cada curs. Cal relacionar els processos d'avaluació dels aprenentatges de l'alumne, amb les programacions i l'aplicació pràctica a les aules.

Els centres han d'acordar com es concreta la programació en unitats o seqüències didàctiques, projectes i activitats, d'una manera que faciliti la coordinació dels professors i permeti la flexibilitat necessària per adequar-se a les diferències individuals i a la dinàmica del grup classe i del context.

Les programacions han d'incloure annexat el material curricular necessari perquè sigui utilitzat en cas de substitució de curta durada del professor o professora. Aquest material s'ha d'actualitzar periòdicament al llarg del curs escolar i ha d'estar a disposició de l'equip directiu.

El director o directora ha de tenir una còpia de les programacions, a disposició de la Inspecció d'Educació des del començament del curs.

A l'inici de curs, cada centre ha de fer públics els criteris d'avaluació.

1.2 Educació primària

Per a l'organització de les substitucions de curta durada dels mestres i per garantir l'atenció educativa adequada dels alumnes, el director o directora del centre ha de disposar de material didàctic estandarditzat per àrees i nivells amb activitats per als alumnes. Posteriorment, el material que s'ha lliurat als alumnes cal que es faci arribar al mestre o mestra absent perquè el tingui en compte en el procés d'avaluació de l'alumne. També ha de vetllar perquè cada mestre o mestra elabori material complementari de reforç o d'ampliació de les matèries que imparteix en cada curs.

El director o directora del centre ha d'adoptar les mesures organitzatives necessàries per garantir la continuïtat, o la implementació, de 30 minuts de lectura diària a tots els nivells de l'etapa. Aquest temps de lectura diària ha de permetre, com a mínim, que els alumnes desenvolupin l'hàbit lector i també que tinguin un model de lectura expressiva i silenciosa del o de la docent.

Els centres disposen d'orientacions i d'informació complementària per a l'elaboració de les programacions al web de la XTEC (secció [Currículum i orientació](#)), en els documents següents:

- [Un currículum competencial per a l'educació primària](#) (infografies)
- "Un currículum competencial a l'escola i a l'aula"
- [Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències](#)
- [Documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques](#)
- [Suport escolar personalitzat](#)

1.3 Educació secundària

En l'àmbit de llengua, la programació ha de reflectir el treball conjunt en llengua catalana i literatura i en llengua castellana i literatura de les competències bàsiques de l'àmbit i les transversals, i també els continguts, els aspectes metodològics i l'avaluació. El centre també ha de tenir establertes directrius de treball comunes per a l'expressió oral i escrita en totes les matèries de l'etapa.

El director o directora del centre ha d'adoptar les mesures organitzatives necessàries per garantir la continuïtat, o la implementació, d'un temps de lectura (diari o setmanal) a tots els nivells de l'escolaritat obligatòria. Aquest temps ha de permetre que els alumnes desenvolupin l'hàbit lector -factor clau per a l'èxit escolar- i també que tinguin models de lectura expressiva i silenciosa per part dels docents.

Els centres disposen d'orientacions i d'informació complementària per a l'elaboració de les programacions al web de la XTEC (secció [Currículum i orientació](#)), en els documents següents:

- "El currículum competencial a l'aula"
- [Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències](#)
- [Col·lecció de documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques](#)
- [Orientacions pràctiques per a la millora de l'ortografia](#)
- [La literatura a l'aula](#)
- [Orientacions pràctiques per a la millora de la geometria a l'educació secundària obligatòria](#)
- [Proves d'avaluació diagnòstica i de competències bàsiques a l'ESO](#)
- [La dislèxia: detecció i actuació en l'àmbit educatiu](#)

Pel que fa a l'atenció a la diversitat:

- [Document d'orientació sobre l'atenció a la diversitat a l'ESO](#)
- [Programa intensiu de millora](#)
- [Programes de diversificació curricular](#)

1.4 Educació d'adults

La programació didàctica anual està formada pels objectius, les competències bàsiques i/o les específiques de cada ensenyament, les competències transprofessionals, els continguts i els criteris d'avaluació. La metodologia i els recursos didàctics s'han de derivar del plantejament d'aquesta programació anual i dels objectius i competències que es volen treballar. Aquests aspectes metodològics s'han de concretar en les programacions de les unitats didàctiques. Els diferents ritmes d'aprenentatge i les adaptacions curriculars que se'n deriven també han de constar en la programació de les unitats didàctiques.

Correspon a cada coordinador coordinadora dels ensenyaments i a l'equip docent, amb la supervisió del o de la cap d'estudis o la persona que en fa les funcions, fer la distribució anual dels objectius i continguts de cada ensenyament, així com decidir les opcions metodològiques, organitzatives i d'avaluació en què es concretaran els processos d'aprenentatge.

1.5 Ensenyaments d'idiomes

Correspon als departaments o àmbits equivalents, establerts d'acord amb les normes d'organització i funcionament del centre en el marc del que disposa el [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, elaborar, abans de l'inici de curs, la programació dels ensenyaments que tenen assignats, que complementi i desplegui els currículums establerts.

La programació de cada idioma ha d'especificar els objectius que es pretenen assolir i la temporalització, per cursos; l'ordenació i la temporalització dels continguts; la metodologia i els contextos que cal utilitzar (individual i en grup), i el procediment d'avaluació que cal seguir.

D'acord amb les normes d'organització i funcionament del centre, els departaments, o els àmbits de coordinació que els substitueixin en les seves funcions, han de dedicar el temps equivalent a una hora setmanal com a mínim a fer reunions regulars de treball, amb la participació dels professors del mateix curs o nivell, per tal de:

- fer el seguiment de la programació en els diferents grups i cursos;

- consensuar i concretar els criteris d'avaluació, d'acord amb els objectius del currículum fixats, i preparar conjuntament el material necessari (exercicis orals i escrits, proves objectives, pautes de correcció, documents d'observació sistemàtica de l'alumne i similars);

- analitzar els resultats que s'obtenen, per introduir en la programació les modificacions que es considerin convenientes.

Aquestes reunions han de constar en l'horari dels professors i s'ha d'estendre acta dels acords que s'hi prenguin.

1.6 Formació professional inicial

Les orientacions per fer les programacions dels cicles de formació professional inicial es poden consultar a l'apartat [Model curricular](#) del web de la XTEC.

1.7 Ensenyaments d'arts plàstiques i disseny

Per fer les programacions dels cicles formatius d'arts plàstiques i disseny es pot

consultar el document “Orientacions” de l’apartat [Arts plàstiques i disseny. Títols LOE](#) del web de la XTEC.

1.8 Ensenyaments esportius

Les orientacions per fer les programacions dels cicles formatius dels ensenyaments esportius es poden consultar a l’apartat [Guies d’estudi i orientacions](#) del web de la XTEC.

2 Recursos didàctics

2.1 Tecnologies per a l’aprenentatge i el coneixement

Les tecnologies digitals ofereixen múltiples recursos per a l’acció didàctica i per a l’aprenentatge dels alumnes. Són un element de motivació i de dinamització per a l’adquisició de les competències bàsiques, en especial de la competència digital, i de canvi i millora en els processos d’ensenyament i d’aprenentatge, per la qual cosa esdevenen tecnologies per a l’aprenentatge i el coneixement (TAC).

El Departament d’Ensenyament posa a disposició dels centres educatius diferents portals, com ara [XTEC](#), [Edu365](#) i [Edu3](#), així com serveis telemàtics, on els professors i els alumnes poden trobar nombrosos recursos educatius i serveis digitals.

Per a més informació podeu consultar el document “Tecnologies per a l’aprenentatge i el coneixement”.

2.1.1 Serveis digitals

Àgora: Sistema d’allotjament múltiple de Moodle, intranets i portals web dinàmics dels centres educatius i de les escoles oficials d’idiomes.

EOI Campus: Conjunt d’activitats interactives per a l’aprenentatge de llengües a les [EOI](#)

Alexandria: Biblioteca de recursos que conté materials educatius digitals creats pels professors, com ara cursos Moodle, i activitats amb pissarra digital, per facilitar-ne la posterior localització i intercanvi.

ARC: Espai per compartir propostes docents associades a les competències bàsiques i al currículum.

XTEC Blocs: Servei destinat a tots els usuaris de la XTEC i als centres educatius, que permet crear blogs i afegir-hi continguts.

Merlí: Catàleg dels recursos educatius disponibles a la XTEC i als serveis educatius del Departament per a totes les àrees i etapes.

[La prestatgeria](#): Eina que permet escriure llibres de manera col·laborativa a través d'Internet.

[Quaderns virtuals](#): Entorn d'aprenentatge digital que permet crear materials amb diferents tipus d'activitats per avaluar el progrés i el rendiment dels alumnes.

[Zona Clic](#): Biblioteca d'activitats educatives creades pels professors amb el programa JClic.

[Col·lex](#): Eina que permet crear, consultar i compartir col·leccions de fitxes.

[Linkat](#): És la distribució educativa de GNU/Linux que ofereix el Departament d'Ensenyament a la comunitat educativa.

[Xarxa docent eduCAT](#): Xarxa social professional dels professors orientada a compartir experiències i recursos i a la formació docent entre iguals.

[Ateneu](#): Entorn per a la creació, edició i publicació dinàmica i oberta de materials per a la formació permanent del personal docent i del PAS.

[Odissea](#): Entorn virtual d'ensenyament i aprenentatge per a la formació permanent del professorat i PAS.

[La meva XTEC](#): El compte XTEC incorpora elements i funcionalitats basats en la tecnologia Google Apps per a l'educació, que ofereixen aplicacions avançades de col·laboració i comunicació: correu web, calendari (Google Calendar), emmagatzematge (Google Drive), llocs web (Google Sites), xat (Google Talk), grups (Google Grups)... Les condicions d'ús són les mateixes que les de la XTEC.

Els usuaris XTEC també poden accedir als serveis Google de vídeo (Youtube), imatges i mapes, que s'incorporen també al compte XTEC i que es regeixen per les condicions d'ús generals de Google.

Aquests serveis s'orienten al treball personal i col·laboratiu dels professors en l'exercici de la tasca docent. Es recomana tenir una cura especial en la configuració de la privacitat dels serveis quan s'utilitzin per tractar les dades d'alumnes.

2.1.2 Pla TAC de centre

Perquè el procés d'implementació dels recursos digitals en els processos d'ensenyament i aprenentatge es desenvolupi de manera harmònica, és necessari un pla TAC específic que formi part del projecte educatiu del centre. El pla TAC ha d'establir unes directrius clares per a l'ús eficient de les tecnologies i per assegurar la competència digital dels alumnes, la integració curricular i l'ús inclusiu dels recursos digitals i la innovació metodològica.

Per facilitar-ne la redacció i el desplegament, el Departament d'Ensenyament posa a disposició dels centres l'aplicació telemàtica Pla TAC, dins l'apartat [Projecte educatiu de Centre](#) (PEC), amb accés des de la XTEC i l'apartat [Projectes educatius](#) del Portal de centre.

La documentació relacionada amb l'elaboració del pla TAC (recomanacions per a l'elaboració del pla, manual d'ús de l'aplicació, recursos TAC, plantilles, exemples d'informe, etc.) es pot consultar a l'apartat [Pla TAC](#) del web de la XTEC i al document "Tecnologies per a l'aprenentatge i el coneixement".

2.2 Biblioteca escolar

La biblioteca escolar, que n'hi ha d'haver a tots els centres ([article 88](#) de la Llei d'educació), és un recurs més per a l'assoliment dels objectius del projecte educatiu de cada centre. Les funcions de la biblioteca escolar s'han de preveure precisament a partir dels objectius del projecte educatiu i de les activitats planificades en relació amb la biblioteca. D'altra banda, també cal tenir en compte que els serveis que ofereix la biblioteca a la comunitat escolar formen part de la programació general anual del centre.

La biblioteca escolar és un espai educatiu i dinàmic; un centre de recursos que conté documents en tot tipus de suport per a l'aprenentatge i per a la recerca. És un servei per al desenvolupament del currículum i dels altres aspectes del projecte educatiu del centre, adreçat als professors, als alumnes i a tota la comunitat escolar. La seva missió és facilitar l'accés i difondre els recursos d'informació per afavorir els processos de creació del coneixement.

La biblioteca és un recurs fonamental per adquirir les competències bàsiques i desplegar els continguts curriculars en totes les àrees, matèries i etapes educatives. Esdevé, per tant, un element clau per a l'assoliment de la competència del tractament de la informació, l'hàbit lector i l'adquisició d'aprenentatges autònoms.

La biblioteca escolar és la principal responsable de proveir els fons que constitueixen les biblioteques d'aula, les quals, amb una oferta diversificada de gèneres i temàtiques, han de ser una peça clau a l'hora de desenvolupar els "temps de lectura diària".

La biblioteca escolar es comunica i interacciona amb les comunitats d'usuaris utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació i s'integra en els entorns virtuals d'aprenentatge i en els sistemes d'informació del centre. D'aquesta manera, una biblioteca deixa de ser exclusivament un espai físic i esdevé un lloc que conté, també, espais virtuals per a la consulta i per a la comunicació.

La biblioteca escolar estableix canals de coordinació amb els serveis educatius, les biblioteques públiques i altres organismes de l'entorn, especialment en els centres en els quals es desenvolupa un pla educatiu d'entorn.

El funcionament, l'expansió i la dinamització de la biblioteca escolar al servei de l'aprenentatge i el coneixement giren al voltant de cinc àmbits:

- L'organització de la informació i del fons documental
- El pla de lectura del centre
- La competència del tractament de la informació
- La dinamització dels seus serveis i recursos

- Les biblioteques d'aula

Al web de la XTEC, en el [Programa biblioteca escolar "puntedu"](#), hi ha informació addicional amb orientacions sobre l'organització i el funcionament de la biblioteca escolar.

Tot i que els centres disposen d'autonomia per decidir la millor manera de garantir l'eficiència i l'eficàcia en l'ús del recurs de la biblioteca escolar, es recomana que en cada centre es designi una persona de l'equip docent que en coordini la utilització i se'n responsabilitzi expressament. Així mateix, es recomana la creació d'una comissió de biblioteca, que tingui, entre d'altres, les funcions següents:

- Establir criteris i formes de funcionament de la biblioteca, d'acord amb el projecte educatiu i les normes d'organització i funcionament.
- Identificar les necessitats lectores i d'informació dels diferents sectors de la comunitat escolar i donar-hi resposta.
- Elaborar i avaluar el projecte de biblioteca d'acord amb la programació general anual del centre.
- Donar suport als projectes i activitats que es desenvolupen des de la biblioteca a tota la comunitat educativa i fer-ne difusió.

2.3 Llibres de text i material didàctic

Els llibres de text i altres materials didàctics no requereixen l'autorització prèvia del Departament d'Ensenyament, d'acord amb el que estableix la [Llei orgànica 2/2006](#), de 3 de maig, d'educació.

L'elecció dels llibres de text i d'altres materials didàctics correspon al centre educatiu en el marc de l'exercici de l'autonomia pedagògica. Correspon als professors del centre vetllar perquè els materials seleccionats siguin adequats a l'edat dels alumnes i al currículum establert i als documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques dels diversos àmbits.

Cal que els materials didàctics emprats, digitals o no, responguin als principis d'accessibilitat, amb la finalitat d'eliminar barreres que qualsevol alumne pugui tenir en l'accés a l'aprenentatge i a la comunicació.

Els llibres de text escollits pels centres, excepte els de llengua castellana i literatura i els de llengües estrangeres, han de ser normalment en català ([article 11.2](#) de la Llei d'educació). A la Vall d'Aran, han de ser en aranès (denominació que pren l'occità a l'Aran) aquells que les disposicions específiques així ho estableixin.

Amb caràcter general, els llibres de text en suport imprès o digital no es poden substituir abans de transcórrer un període mínim de quatre anys. Abans d'aquest termini, i si el motiu està justificat (per exemple el canvi de suport del llibre de text), el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació, amb l'informe previ de la Inspecció d'Educació, pot autoritzar-ne la substitució.

D'acord amb la normativa vigent, abans del 30 de juny els centres educatius han de fer pública la relació de llibres de text seleccionats per al curs següent, per cursos, i se n'ha d'indicar el títol, l'autoria, l'editorial i l'ISBN.

S'ha de tenir en compte que els docents i els centres educatius poden reproduir, distribuir i comunicar petits fragments de material publicat (excepte de llibres de text), sense necessitat de tenir l'autorització dels autors, d'acord amb la redacció actual del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual. En canvi, la reproducció de llibres de text sense l'autorització dels autors està estrictament prohibida per les lleis.

3 Normativa d'aplicació (programacions i recursos didàctics)

- [Llei orgànica 2/2006](#), de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 106, de 4.5.2006)
 - [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació (DOGC núm. 5422, de 16.7.2009)
 - [Llei 21/2014](#), de 4 de novembre, per la qual es modifiquen el Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil (BOE núm. 268, de 5.11.2014)
 - [Decret 213/2002](#), d'1 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació curricular de la formació bàsica de les persones adultes: capítol 2, cicle de formació instrumental per a les persones adultes —articles del 9 al 15— i annex 1, currículum de la formació instrumental per a les persones adultes (DOGC núm. 3694, de 07.8.2002)
 - [Decret 142/2008](#), de 15 de juliol, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del batxillerat (DOGC núm. 5183, de 29.7.2008)
 - [Decret 161/2009](#), de 27 d'octubre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria per a les persones adultes (DOGC núm. 5496, de 2.11.2009)
 - [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius (DOGC núm. 5686, de 5.8.2010)
 - [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 6945, de 28.8.2015)
 - [Decret 119/2015](#), de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària (DOGC núm. 6900, de 26.6.2015)
- [Resolució de 19 de juny de 2012](#), per la qual s'estableixen els currículums dels ensenyaments d'informàtica d'aplicació als centres i aules de formació de persones adultes, que depenen del Departament d'Ensenyament
- [Resolució de 10 de maig de 2013](#), per la qual s'estableixen els currículums dels ensenyaments corresponents a llengua catalana i castellana, llengua occitana, denominada aranese a l'Aran, i a les llengües estrangeres, d'aplicació als centres de formació d'adults, que depenen del Departament d'Ensenyament